

Adhezní nárok

Postup obecného soudu, který svévolně (ani zčásti) nepřizná uplatněný adhezní nárok, ač jsou pro to splněny zákonné podmínky, je porušením ústavně zaručeného práva oběti na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v souvislosti s tím i porušením ústavně zaručených práv na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí podle čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a na ochranu lidské důstojnosti a cti podle čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. IV.ÚS 2245/24 ze dne 10.9.2025)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele nezletilého A. A. (jedná se o pseudonym), zastoupeného zákonnou zástupkyní B. B. (jedná se o pseudonym), právně zastoupeného JUDr. V.N., advokátkou, sídlem O., proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 5. června 2024 č. j. 3 To 60/2024-1224, rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 14. března 2024 č. j. 2 T 24/2024-1187 ve výroku, kterým byl stěžovatel odkázán s uplatněným nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních, a "všem dalším rozhodnutím na tento výrok obsahově navazujícím, pozbyla-li vzhledem ke změně, k níž došlo jeho zrušením, podkladu", za účasti Krajského soudu v Brně a Městského soudu v Brně, jako účastníků řízení, a Krajského státního zastupitelství v Brně, Městského státního zastupitelství v Brně a J. B., zastoupeného JUDr. A.V., advokátem, sídlem B., jako vedlejších účastníků řízení, tak, že usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 5. června 2024 č. j. 3 To 60/2024-1224 a výrokem rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 14. března 2024 č. j. 2 T 24/2024-1187, kterým byl stěžovatel odkázán s uplatněným nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních, bylo porušeno základní právo stěžovatele na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí podle čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a ochranu lidské důstojnosti a cti podle čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení se základním právem na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právem na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 5. června 2024 č. j. 3 To 60/2024-1224 a výrok rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 14. března 2024 č. j. 2 T 24/2024-1187, kterým byl stěžovatel odkázán s uplatněným nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních, se ruší. Ve zbytku se ústavní stížnost odmítá.

Z odůvodnění

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 a násl. zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví označených rozhodnutí s tvrzením, že jimi byla porušena jeho práva ústavně zaručená v čl. 7 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva").

2. Z ústavní stížnosti a jejích příloh se podává, že Městský soud v Brně (dále jen "městský soud") shora označeným rozsudkem uznal vedlejšího účastníka J. B. (dále jen "vedlejší účastník") vinným ze spáchání přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. b) zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dílem spáchaného ve stádiu pokusu, a

přečinu svádění k pohlavnímu styku podle § 202 odst. 1 (bod 14.), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku, dílem spáchaného ve stádiu pokusu. Za uvedené trestné činy mu uložil úhrnný trest odnětí svobody v trvání dvaceti dvou měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu v trvání čtyř roků za současného vyslovení dohledu nad ním. Dále mu uložil trest propadnutí věcí specifikovaných v rozsudku a ochranné léčení sexuologické v ambulantní formě. Podle § 229 odst. 1 zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, městský soud odkázal stěžovatele (poškozeného) s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Uvedených trestných činů se vedlejší účastník dopustil vůči stěžovateli (ve věku 10 let) tím, že v blíže neupřesněném období, nejméně od května 2022 do září 2022, z místa svého bydliště komunikoval pod přezdívkou prostřednictvím komunikační platformy Messenger a pod jinou přezdívkou prostřednictvím komunikační platformy Discord se stěžovatelem, přičemž při této komunikaci pod záminkou výuky airsoftu a pod příslibem zakoupení počítačové hry po dosažení určitého počtu bodů při tréninku po něm opakovaně, s cílem svého pohlavního uspokojení, požadoval, aby se v průběhu jejich videohovoru před webkamerou pomohl a pokálel do svého spodního prádla, čemuž stěžovatel vyhověl, neboť vedlejšímu účastníkovi věřil a chtěl získat slíbenou odměnu. Vedlejší účastník ho instruoval a nabádal, jak to má činit a bodoval jej, přičemž z těchto aktivit pořídil a uložil do vnitřní paměti svého mobilního telefonu celkem sedm videosouborů, na nichž je zobrazen stěžovatel při požadovaných aktivitách.

3. Krajský soud v Brně (dále jen "krajský soud") ústavní stížností rovněž napadeným usnesením odvolání stěžovatele podle § 256 trestního řádu zamítl.

4. Oba soudy dospěly k závěru, že stěžovatelem požadovaný nárok na náhradu nemajetkové újmy ve výši 400 000 Kč s příslušenstvím nelze v adhezním řízení přiznat ani zčásti. Klíčovým důvodem byla skutečnost, že se nepodařilo prokázat neoprávněný zásah do osobnostní sféry stěžovatele ve značné míře. Soudy měly pochybnosti o příčinné souvislosti mezi jednáním vedlejšího účastníka a stěžovatelem uváděnými následky, a to na základě rozporů v dostupných zjištěních, kdy rodiče stěžovatele shodně vypověděli, že si u něj nevšimli změn v chování, a stěžovatel u výslechu policistům neuvedl jakékoli konkrétní potíže, zatímco pozdější prohlášení oběti o dopadech trestného činu obsahovalo popis závažných následků. Soudy dále poukázaly na skutečnost, že problémy se studijním prospěchem a absencemi se u stěžovatele projevovaly již před obdobím, kdy byla na jeho úkor páchána trestná činnost. Významné bylo také zjištění, že se stěžovatel vrátil do online prostředí, což nesvědčilo o závažných dlouhodobých následcích. Soudy uznaly, že jednání vedlejšího účastníka mohlo mít na stěžovatele coby desetileté dítě určitý dopad, avšak pro přesné určení rozsahu následků by bylo nutné znalecké zkoumání, které by však již šlo nad rámec procesního prostoru v adhezním řízení. Proto byla otázka náhrady nemajetkové újmy ponechána na řízení ve věcech občanskoprávních.

II. Argumentace stěžovatele

5. Stěžovatel namítá, že rozhodnutí obecných soudů, kterými byl se svým řádně uplatněným nárokem na náhradu nemajetkové újmy odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních, jsou neústavní. Podle stěžovatele soudy měly k dispozici veškeré potřebné informace i důkazy k posouzení výše náhrady nemajetkové újmy, včetně prohlášení stěžovatele (oběti) o dopadech trestného činu na jeho život, vysvědčení dokládajících radikální zhoršení školního prospěchu v době sexuálního napadání od vedlejšího účastníka a svědecké výpovědi nezávislé psychoterapeutky. Obecné soudy, argumentuje dále stěžovatel, nedocenily, že jeho prohlášení je podle zákona plnohodnotným důkazem ve věci a slouží právě k tomu, aby oběť trestného činu nemusela být k negativním dopadům daného trestného činu vyslýchána, zejména v případech dětských obětí, které se za inkriminované jednání stydí.

6. Stěžovatel zdůrazňuje, že je jako nezletilé dítě (v době páchání trestné činnosti vedleším účastníkem mu bylo deset let) zákonem považován za zvlášť zranitelnou oběť trestného činu.

Odkazuje přitom na nálezy Ústavního soudu ze dne 26. 6. 2023 sp. zn. II. ÚS 297/22 (pozn. všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <https://nalus.usoud.cz>), podle kterého má obecný soud povinnost svým postupem usilovat o naplnění podmínek pro přiznání náhrady škody či nemajetkové újmy, a to zejména tehdy, je-li poškozený zvláště zranitelnou obětí. Povinností obecného soudu je předcházet sekundární viktimizaci obětí trestných činů, což může učinit i tím, že sám rozhodne o přiznání adhezního nároku.

7. Stěžovatel brojí proti závěru obecných soudů obou stupňů, že k prokázání dopadů nemajetkové újmy do jeho osobní sféry nebyly provedeny důkazy, z nichž by vznik této újmy zcela jasně vyplýval. Vytýká nesprávné hodnocení důkazů a konstatuje, že skutkový stav, k němuž soudy dospěly, je s provedenými důkazy v extrémním nesouladu. Zpochybňuje závěr o rozporuplnosti důkazní situace a poukazuje na to, že rozpory ve vyjádřeních stěžovatele jsou důsledkem jeho uzavřené povahy a studu, kdy celou věc s ohledem na stud i obavu z možného zneužití videí tajil před všemi blízkými osobami.

8. Stěžovatel argumentuje zhoršením svého školního prospěchu v druhém pololetí třetího ročníku základní školy, které časově přímo souvisí s trestným činem páchaným v období od května do září 2022. Upozorňuje na to, že ze zprávy Krizového centra Ostrava vyplynulo, že uvádí potíže se spánkem, noční můry, úzkosti, zhoršení školního prospěchu a obavu z docházky do školy. Terapeutka potvrdila, že mu věří a že skutečně prožívá to, o čem hovoří. Stěžovatel zpochybňuje úvahy soudů založené na tvrzení matky, že na něm nepozorovala žádné změny, přitom jde o laický názor, vyslovený osobou, která o trestné činnosti tehdy ještě nevěděla.

9. Stěžovatel odkazuje na nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2024 sp. zn. IV. ÚS 855/24, podle kterého vznik nemajetkové újmy na osobnostních právech člověka je některým trestným činům imanentní a duševní útrapy způsobené trestnou činností není třeba prokazovat lékařskými zprávami, neboť je způsobila samotná trestná činnost. Poukazuje také na nálezy ze dne 3. 8. 2021 sp. zn. II. ÚS 3003/20 (N 137/107 SbNU 131), podle kterého v náhradě jakékoli újmy je zapotřebí vidět "pokračování" práv a přiznání excesivně nízké náhrady újmy představuje porušení čl. 7 odst. 1 Listiny.

10. Stěžovatel vytýká soudům, že při stanovení výše náhrady nepoužily princip proporcionality v širším slova smyslu podle nálezu ze dne 22. 12. 2015 sp. zn. I. ÚS 2844/14 (N 221/79 SbNU 545), kdy je zapotřebí porovnání nejen s případy obdobnými, ale i s dalšími případy, ve kterých došlo k zásahu do jiného osobnostního práva. Namítá, že obecné soudy měly rozhodnout o nároku na náhradu nemajetkové újmy podle zásady slušnosti a při zohlednění principu širší proporcionality. Zpochybňuje závěr městského soudu, že nebyla dostatečně prokázána existence jednání vedlejšího účastníka jako zásahu objektivně způsobitelného vyvolat nemajetkovou újmu poškozeného ve značné míře, byť je způsobení nemajetkové újmy některým trestným činům vzhledem k jejich povaze imanentní.

11. Stěžovatel žádá o náhradu nákladů právního zastoupení s poukazem na § 83 a 84 zákona o Ústavním soudu, a to za tři úkony právní služby (převzetí věci, porada s klientem delší jedné hodiny a podání ústavní stížnosti) a tři režijní paušály v celkové výši 12 342 Kč včetně DPH.

12. V doplnění ústavní stížnosti stěžovatel navrhuje, aby Ústavní soud zrušil též všechna další rozhodnutí na adhezní výrok rozsudku městského soudu obsahově navazující, pozbyla-li vzhledem ke změně, k níž došlo jeho zrušením, podkladu, zejména budoucí soudní rozhodnutí o určení odměny zmocněnce (nadepsané advokátky).

III. Procesní předpoklady projednání návrhu

13. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario).

IV. Průběh řízení před Ústavním soudem

14. Soudce zpravodaj postupem podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům řízení.

15. Krajský soud odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí a neztotožnil s názorem stěžovatele, že by byl dostatečně prokázán nárok na náhradu nemajetkové újmy, včetně jeho výše. Podle krajského soudu stěžovatel podával rozporuplná prohlášení o dopadech trestné činnosti a jeho rodiče si nepovšimli jakýchkoli změn v jeho chování. Informace o negativních dopadech inkriminované trestné činnosti na stěžovatele byly v trestním řízení podány až po jeho návštěvě v Krizovém centru Ostrava, což kontrastuje s původními subjektivními výpověďmi po spáchání trestného činu. Stěžovatel se vrátil do online prostředí, což potvrdili jak otec, tak terapeutka. To vyvolává otázky ohledně skutečného rozsahu újmy a příčinné souvislosti mezi následky a jednáním obžalovaného. Krajský soud konstatuje, že k objasnění uvedených rozporů by bylo nutné znalecké zkoumání, které by přesáhlo rámec trestního řízení. Ačkoliv újma na přirozených právech je z povahy trestného činu možná, její konkrétní rozsah zůstal kvůli rozporuplné důkazní situaci neobjasněn. Soud proto správně postupoval podle § 229 odst. 1 trestního řádu a odkázal stěžovatele na občanskoprávní řízení, aniž by mu upřel právo na náhradu škody.

16. Městský soud, Krajské státní zastupitelství v Brně a Městské státní zastupitelství v Brně ve svých vyjádřeních odkázaly na odůvodnění napadených rozhodnutí s tím, že pro určení rozsahu následků by bylo zapotřebí znaleckého zkoumání, a proto soudy nemohly učinit závěr o výši náhrady nemajetkové újmy.

17. Vedlejší účastník se ztotožnil s odůvodněním napadených rozhodnutí. Zdůraznil, že v adhezním řízení lze rozhodnout o přiznání nároku na náhradu nemajetkové újmy pouze tehdy, byla-li důvodnost i výše nároku náležitě prokázána. Vedlejší účastník namítá, že trestná činnost skončila v září 2022, v dubnu 2023 stěžovatel na dotaz policejního orgánu sdělil, že "na něho už úplně zapomněl", a jeho matka prohlásila, že nezaznamenala žádné změny v chování, nicméně o měsíc později po návštěvě Krizového centra Ostrava stěžovatel podal prohlášení se zcela opačnými tvrzeními o dopadech inkriminované trestné činnosti. Stěžovatel argumentuje zhoršeným prospěchem, zatímco jeho škola potvrdila dlouhodobé studijní problémy a otec připustil, že se "spíše nechce učit". Znalecké zkoumání by vyžadovalo odročení hlavního líčení, což by bylo v rozporu se zásadou rychlosti trestního řízení. Na tomto základě vedlejší účastník navrhuje, aby Ústavní soud odmítl ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou, popř. ji zamítl.

18. Soudce zpravodaj zaslal vyjádření stěžovateli na vědomí a k případné replice. Stěžovatel využil svého práva a repliku podal. V ní vytyká krajskému soudu, že si protirečí, když tvrdí, že je seznámen s relevantní judikaturou Ústavního soudu, ale současně uvádí, že skutkový stav neumožňoval posoudit nárok na náhradu nemajetkové újmy. Zdůrazňuje, že vedlejší účastník nesporně zasáhl svým jednáním do jeho osobnostních práv, vznikla nemajetková újma, je znám škůdce a existuje příčinná souvislost mezi tímto nezákonným zásahem a újmou. Argumentuje, že trestným činům, za něž byl vedlejší účastník odsouzen, je imanentní vznik nemajetkové újmy u poškozeného dítěte bez ohledu na to, zda si konkrétní dítě vznik této újmy uvědomuje či nikoli.

19. Stěžovatel odkazuje na nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 855/24, podle kterého nemateriální újma způsobená trestnou činností nemusí nabývat pouze podoby újmy na zdraví a zásah do osobnostních práv poškozeného je imanentní prokázané trestné činnosti. Poukazuje, že děti jsou trestním zákoníkem chráněné právě proto, že si mnohdy dopady jednání pachatelů na jejich nezralé osoby ani nejsou plně schopny uvědomovat.

20. Stěžovatel brojí proti argumentaci o nutnosti znaleckého posudku a odkazuje na nález ze dne 8. 3. 2023 sp. zn. I. ÚS 1010/22, podle kterého je vyčíslení nemajetkové újmy znalcem považováno za neústavní, protože stanovení konkrétní výše odškodnění nemajetkové újmy je otázkou právní, která spadá do sféry hodnocení soudem. Má za to, že soudům k soudcovskému uvážení nescházely žádné další důkazy, pouze jim chyběla vůle věc posoudit a učinit odůvodněné rozhodnutí.

21. Posléze stěžovatel zpochybňuje tvrzení soudů o nedostatku důkazů a poukazuje, že krajský soud zveličuje laické hodnocení újmy svými rodiči, kteří se o trestném jednání páchaném vůči jejich synovi dozvěděli až po více než šesti měsících. Zdůrazňuje, že již při svém svědeckém výslechu uvedl, že se po tom, co se stalo, "cítí trochu blbě, neví, jak to popsat". Vysvětluje, že byl vyslýchán cizími lidmi, které nikdy dříve neviděl, chtěl mít výslech co nejdříve za sebou a byl překvapen tím, že znali jeho "tíživé tajemství", se kterým se ze studu a z obav před zneužitím videozáznamů nezmínil ani blízkým osobám. Z těchto důvodů se stěžovatel nechtěl svěřovat se svou újmou ani policistům a svoji odpověď formuloval, aniž by si uvědomil všechny její možné důsledky. Dále uvádí, že zpráva školy opomíjí vývoj jeho studijního prospěchu, který je doložitelný vysvědčeními. V době, kdy docházelo k páchání trestné činnosti, navštívil z podnětu své matky, která o skutečných příčinách jeho problémů tehdy ještě nevěděla, psychoterapeutku, která dovozovala "psychosomatizaci v souvislosti s docházkou do školy". Neobstojí tedy tvrzení vedlejšího účastníka, že k "obratu" v náhledu stěžovatele došlo po návštěvě Krizového centra Ostrava. Posléze stěžovatel argumentuje, že prohlášení oběti o dopadech trestného činu je v trestním řízení plnohodnotným důkazem, který má svůj význam právě u trestné činnosti páchané na úkor zvláště zranitelných obětí.

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

V. A. Obecná východiska rozhodování o adhezním nároku zvláště zranitelné oběti (nezletilého dítěte) na náhradu nemajetkové újmy v trestním řízení

22. Ústavní soud připomíná, že je podle čl. 83 Ústavy soudním orgánem ochrany ústavnosti. Není tedy součástí soustavy soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy), není jim instančně nadřízen a do rozhodovací činnosti soudů zasahuje až tehdy, dojde-li k porušení ústavně zaručeného základního práva nebo svobody [srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 25. 1. 1995 sp. zn. II. ÚS 45/94 (N 5/3 SbNU 17), bod 16.]. Výklad a aplikaci předpisů podústavního práva provedené obecnými soudy Ústavní soud hodnotí jako neústavní, jestliže nepřipustně postihují některé ze základních práv a svobod, případně pomíjejí možný výklad jiný, ústavně konformní, nebo jsou výrazem zjevného a neodůvodněného vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován, a představují tím nepředvídatelnou interpretační libovůli [srov. např. nález ze dne 29. 3. 2012 sp. zn. I. ÚS 3923/11 (N 68/64 SbNU 767)].

23. Z čl. 89 odst. 2 Ústavy, jakož i z § 13 a 23 zákona o Ústavním soudu vyplývá, že Ústavní soud je vázán svou vlastní nálezovou judikaturou, resp. právními názory v ní obsaženými. Stejně tak každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích (viz *mutatis mutandis* § 13 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Jde o projev předvídatelnosti soudního rozhodování a zásady legitimního očekávání účastníků řízení. Vzhledem k tomu, že co do skutkových okolností i právního posouzení je věc stěžovatele plně srovnatelná s věcí, o níž bylo rozhodnuto nálezem Ústavního soudu ze dne 21. 5. 2025 sp. zn. II. ÚS

3450/24, jakož i nálezy v jeho odůvodnění citovanými, je Ústavní soud právními závěry uvedenými v těchto nálezech vázán. Jinými slovy, tyto nálezy předurčují výrok rozhodnutí o ústavní stížnosti v nynější věci.

24. Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 3450/24 posuzoval námitky stěžovatelů, kteří namítali - obdobně jako stěžovatel v nyní posuzované věci - porušení svého práva na nedotknutelnost osoby a soukromí zaručeného v čl. 7 odst. 1 Listiny. Ústavní soud konstatoval, že garance nedotknutelnosti osoby spočívá v ochraně tělesné a duševní integrity člověka (jednotného práva na ochranu osobnosti). Ochrana soukromé sféry jednotlivce není v Listině garantována v jednom všezahrnujícím článku (na rozdíl od čl. 8 Úmluvy), ale je roztržena mezi vícero samostatných ustanovení Listiny, zejména čl. 7 odst. 1, čl. 10, čl. 12 a čl. 13 Listiny. Jak však Ústavní soud připomněl v nálezu ze dne 22. 3. 2011 sp. zn. Pl. ÚS 24/10 (N 52/60 SbNU 625; 94/2011 Sb.), bod 31., onu "roztržnost" právní úpravy aspektů soukromé sféry jednotlivce nelze přeceňovat a v Listině uvedený výčet toho, co je třeba podřadit pod "deštník" práva na soukromí či na soukromý život, nelze považovat za vyčerpávající a konečný. Při výkladu jednotlivých základních práv, která jsou zachycením práva na soukromí v jeho různých dimenzích tak, jak je uvádí Listina, je nezbytné respektovat účel obecně chápaného a dynamicky se vyvíjejícího práva na soukromí jako takového, resp. je třeba uvažovat o právu na soukromý život v jeho "dobové celistvosti".

25. Ústavní soud s poukazem na komentářovou literaturu označil autonomii v sexuální oblasti za jeden z nejnítěnějších aspektů soukromé sféry jednotlivce a neodmyslitelnou součást lidské důstojnosti, jež je komplementárně chráněna čl. 7 a čl. 10 odst. 1 Listiny (Husseini, F., Bartoň, M., Kokeš, M., Kopa, M. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 339).

26. Lidská důstojnost je v českém ústavním pořádku zakotvena jako objektivní ústavní hodnota konstituující ústavní hodnotový řád (čl. 1 Listiny) i jako subjektivní právo jednotlivce (čl. 10 odst. 1 Listiny).

27. Ústavní soud deklaroval, že čl. 7 odst. 1 Listiny zakotvuje a chrání fyzickou a psychickou integritu jednotlivce, a to v její plné šíři a celistvosti. Zásahem do tělesné a duševní integrity je i způsobení zranění, způsobení či zhoršení choroby, ale i pouhé způsobení bolesti [srov. náleze ze dne 9. 7. 2009 sp. zn. II. ÚS 2379/08 (N 157/54 SbNU 33)]. Zásahem mohou být způsobeny pravidelně také duševní útrapy, kterými je nutno rozumět takové útrapy, které nepříznivě ovlivňují psychickou sféru člověka, ale nedosahují takové formy a intenzity, aby bylo možné hovořit o ublížení na zdraví. Jedná se o jakékoli negativní projevy v duševní sféře oběti, jakékoli narušení duševní pohody (k pojmu "duševních útrap" blíže viz Doležal, T., Melzer, F., § 2959, Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. Svazek IX, § 2894-3081. Leges: Praha 2018, str. 1021).

28. Podle judikatury Ústavního soudu čl. 7 odst. 1 Listiny garantuje rovněž nedotknutelnost soukromí, které je chráněno i dalšími ustanoveními Listiny (zejména čl. 10, 12 a 13). Z čelního umístění čl. 7 odst. 1 Listiny v rámci její systematiky i z toho, že garantuje právě "nedotknutelnost" soukromí, pak vyplývá, že jeho účelem je poskytovat ochranu nejnítěnějšími aspekty soukromého života jednotlivce (srov. náleze sp. zn. II. ÚS 3003/20). Vznikne-li jednotlivci v důsledku zásahu do osobní sféry chráněné čl. 7 odst. 1 Listiny újma, promítá se ochrana základního práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí do nároku na náhradu této újmy (srov. např. citovaný náleze sp. zn. IV. ÚS 855/24).

29. K právu na spravedlivý proces (tj. na soudní ochranu), jehož porušení se stěžovatel v nyní posuzované věci rovněž dovolává, existuje četná judikatura Ústavního soudu. Ústavní soud připomíná zejména povinnost soudů svá rozhodnutí řádně odůvodnit, která je jedním z klíčových prvků řádného procesu chráněného čl. 36 Listiny [srov. kupř. náleze ze dne 20. 6. 1995 sp. zn. III. ÚS

84/94 (N 34/3 SbNU 257)]. Prostřednictvím odůvodnění seznamuje soud účastníky řízení s úvahami, které jej vedly k vydání rozhodnutí. Soud se musí vypořádat se všemi relevantními okolnostmi a uplatněnými tvrzeními či námitkami [srov. náleze ze dne 23. 3. 2006 sp. zn. III. ÚS 521/05 (N 70/40 SbNU 691)]. Rozhodnutí, které řádné odůvodnění postrádá, je nepřezkoumatelné a zpravidla porušuje právo účastníků řízení na soudní ochranu (např. náleze ze dne 6. 3. 1997 sp. zn. III. ÚS 271/96 (N 24/7 SbNU 153), z poslední doby viz též například náleze ze dne 3. 4. 2024 sp. zn. II. ÚS 237/24).

30. Ústavní soud se náhradou újmy způsobené trestnou činností v adhezním řízení na půdorysu čl. 7 odst. 1 Listiny v minulosti zabýval již mnohokrát. Zdůraznil přitom povinnost státu vytvořit efektivní systém procesních institutů sloužících ke kompenzaci újmy způsobené trestnou činností. Uplatnění těchto institutů nelze hodnotit jen z pohledu soukromého zájmu poškozeného jednotlivce, neboť souvisí s veřejným zájmem na zjištění trestné činnosti a potrestání pachatele [srov. náleze ze dne 19. 2. 2015 sp. zn. I. ÚS 1397/14 (N 38/76 SbNU 515)], nápravě způsobené újmy na základních právech poškozeného a na zajištění přiměřené ochrany oběti před opakováním trestné činnosti [srov. náleze ze dne 28. 2. 2017 sp. zn. III. ÚS 2916/15 (N 35/84 SbNU 401)].

31. Trestním soudům bylo svěřeno rozhodování o adhezních nárocích poškozených právě proto, aby poškozený mohl dosáhnout uspokojení svých nároků již v trestním řízení a nemusel podstupovat rovněž řízení občanskoprávní, což může být spojeno s opětovným prožíváním nepříjemných či traumatizujících zážitků (náleze sp. zn. IV. ÚS 855/24 či náleze ze dne 22. 1. 2025 sp. zn. IV. ÚS 2118/24). Takové důsledky jsou nežádoucí především u zvláště zranitelných obětí (srov. náleze sp. zn. II. ÚS 3003/20, bod 25.). Při odkazování poškozených na řízení ve věcech občanskoprávních by trestní soudy měly mimo jiné zvážit, do jaké míry bude v tomto řízení naplněn účel ochrany obětí trestných činů. V občanském soudním řízení totiž bude oběť nutně znovu konfrontována s pachatelem trestné činnosti, což může v konečném důsledku vést až k její rezignaci na další uplatňování práv (náleze ze dne 31. 5. 2024 sp. zn. II. ÚS 2099/23).

32. Odkazování poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních tedy nelze nadužívat, neboť v takovém případě by institut uplatnění nároku na náhradu újmy v trestním řízení pozbyl smyslu (usnesení ze dne 1. 12. 2011 sp. zn. IV. ÚS 2177/11 citované v nálezu sp. zn. II. ÚS 297/22 či sp. zn. II. ÚS 2099/23).

33. Ačkoli je tedy primárním účelem trestního řízení zjištění a potrestání pachatele, i adhezní výrok může zasáhnout do základních práv stran trestního řízení, a tedy i pro něj platí výše zmíněné požadavky na náležitě odůvodnění vyplývající z čl. 36 odst. 1 Listiny [srov. náleze ze dne 12. 5. 2020 sp. zn. IV. ÚS 3754/19 (N 95/100 SbNU 130)].

34. Ústavní soud zasahuje do rozhodnutí, kterým byl poškozený se svým nárokem na náhradu újmy odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních spíše výjimečně. Činí tak v případech, kdy pochybení trestních soudů již nelze napravit v občanskoprávním řízení, kdy je rozhodnutí o adhezním nároku zatíženo libovůlí či svévolí nebo je provedeno způsobem, který porušuje substantivní základní práva, nebo kdy je přiznaná náhrada nemajetkové újmy excesivně nízká (již citovaný náleze sp. zn. II. ÚS 3003/20). Z ústavněprávního hlediska je neakceptovatelné, pokud trestní soudy odkáží poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních za situace, kdy zjištěný skutkový stav umožňuje posoudit nárok na náhradu újmy (byť jen zčásti) v adhezním řízení (již uvedený náleze sp. zn. II. ÚS 297/22).

V. B. Aplikace obecných východisek na posuzovanou věc

35. Jak bylo rekapitulováno výše, v nyní posuzované věci městský soud stěžovatele podle § 229 odst. 1 trestního řádu odkázal s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních a krajský soud toto rozhodnutí aproboval.

36. Ústavní soud připomíná, že rozhodují-li trestní soudy podle § 228 odst. 1 trestního řádu o přiznání poškozenými uplatněného nároku na náhradu nemajetkové újmy, musí dbát toho, aby kvalita jejich rozhodnutí z hledisek právního posouzení daného nároku a jeho odrazu v odůvodnění rozsudku v zásadě dosahovala obdobných kvalit jako rozhodnutí soudů v občanskoprávní věci. V části odůvodnění, která se vztahuje k adheznímu výroku, se rozhodující soud musí vypořádat též s otázkou, zda byl nárok uplatněn včas a řádně, jaké nároky byly uplatněny a v jaké výši, a o který hmotněprávní předpis je nárok opřen, zda nárok v době rozhodování soudu trval, či zda jeho přiznání nebrání nějaká zákonná překážka ve smyslu § 228 odst. 1 věty za středníkem trestního řádu [srov. náleze ze dne 20. 10. 2009 sp. zn. II. ÚS 1320/08 (N 218/55 SbNU 47)].

37. Pro posuzovanou věc je podstatné, že vedlejší účastník páchal na stěžovateli (nezletilém dítěti) trestnou činnost v době, kdy bylo stěžovateli deset let a prováděl ji po dobu několika měsíců (od května 2022 do září 2022). Stěžovatel spadá do kategorie zvláště zranitelných obětí ve smyslu § 2 odst. 4 písm. a) a d) zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), a to ze dvou důvodů: svého věku a taktéž proto, že byl obětí trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. I tuto skutečnost měly obecné soudy bezpochyby při rozhodování o nároku stěžovatele na náhradu nemajetkové újmy zohlednit.

38. Ústavní soud dodává, že u zvláště zranitelných obětí - dětí je nutné přihlížet mj. i k závazkům státu plynoucím z čl. 39 Úmluvy o právech dítěte. Ten ukládá smluvním stranám činit všechna nezbytná opatření k podpoře tělesného i duševního zotavení a sociální reintegrace dítěte, které je obětí jakékoli formy zanedbání, využívání za účelem finančního obohacování nebo zneužívání, mučení nebo jiné formy krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání anebo ozbrojeného konfliktu. Do této skupiny jsou řazeny i děti, které byly vystaveny sexuálnímu zneužívání. Právě náhrada nemajetkové újmy, která je poskytnuta bez velkých časových prodlev a procesních komplikací (tj. pokud možno v rámci jednoho soudního řízení), představuje jeden z kroků k jejich úspěšnému tělesnému i duševnímu zotavení (pokud je to vůbec možné). Naopak nutnost domáhat se náhrady nemajetkové újmy v občanskoprávním řízení může být u určitých skupin obětí spojeno s opětovným prožíváním nepříjemných či traumatizujících zážitků a vznikem tzv. sekundárního traumatu (náleze sp. zn. IV. ÚS 855/24, bod 12.). Ústavní soud již několikrát zopakoval (srov. náleze sp. zn. II. ÚS 3003/20, bod 25., náleze ze dne 27. 6. 2023 sp. zn. I. ÚS 1222/22, bod 27., náleze sp. zn. IV. ÚS 855/24, bod 12., náleze sp. zn. IV. ÚS 2118/24, bod 18., či náleze sp. zn. II. ÚS 3450/24, bod 22.), že takové důsledky jsou nežádoucí právě u těchto zvláště zranitelných obětí.

39. Dítě se podle § 2 odst. 4 písm. a) zákona o obětech trestných činů považuje za zvláště zranitelnou oběť vždy. Navíc, u dětí, které byly obětí znásilnění nebo obětí trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti [§ 2 odst. 4 písm. d) zákona o obětech trestných činů], je nutnost jejich ochrany zřejmě ještě intenzivnější, neboť zde dochází ke kumulaci důvodů zvýšené ochrany. Traumata spojená se sexuálním zneužíváním si mohou nést celý život.

40. Každý soud - a tedy i soud trestní při rozhodování o nároku na náhradu nemajetkové újmy v adhezním řízení - je povinen určovat výši náhrady směřující k odčinění duševních útrap poškozeného způsobem předvídaným v § 2957 občanského zákoníku tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné. Těmi jsou úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody. Je povinen vzít rovněž v úvahu obavu poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavu hrozba nebo jiná příčina vyvolala.

41. Nepřiměřeně nízké odškodňování zvláště zranitelných obětí (zde nezletilého, který spadá souběžně do dvou kategorií definičního vymezení zranitelné oběti) či odkazování jejich nároků do

občanskoprávního řízení se jeví jako systémově zcela nevhodné.

42. Obecné soudy v posuzované věci svými rozhodnutími v adhezním řízení nedostály své povinnosti chránit a naplňovat práva poškozených, resp. obětí v trestním řízení. Přesto, že stěžovatel byl zvláště zranitelnou obětí (dítě, oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti), ponechal ho, aby se náhrady újmy domáhal v plném rozsahu v občanskoprávním řízení. Napadenými rozhodnutími vystavily obecné soudy stěžovatele zcela zbytečné sekundární viktimizaci přesto, že v řízení byly k rozhodnutí o části jeho nároku splněny podmínky. Soudní spis obsahuje podklady potřebné pro rozhodnutí o části uplatněného nároku stěžovatele (např. připojení se stěžovatele s nárokem na náhradu nemajetkové újmy podle § 43 trestního řádu s podrobným vymezením újmy, prohlášení oběti o dopadech trestného činu na její život ze dne 15. 5. 2023, vyjádření psychoterapeutky a doklady vydané školou, kterou stěžovatel navštěvuje). Ústavní soud k argumentaci obecných soudů odkazujících na výpověď stěžovatele před policejním orgánem zdůrazňuje, že traumatizovaná oběť nemusí ve výpovědi před policejním orgánem v raném stádiu řízení otevřeně reflektovat své psychické obtíže, protože je může potlačovat (vytěsňovat), stydět se, bát se či ještě nemít uvědomělé a verbalizované příznaky (srov. sekundární trauma); viz kupř. náleze ze dne 30. 5. 2024 sp. zn. II. ÚS 527/23, body 131. a 132. Obdobně nelze přeceňovat ani laický pohled rodinných příslušníků. Z toho vyplývá význam odborného psychologického posouzení zejména u zvláště zranitelných obětí, ve stěžovatelově věci vyjádření psychoterapeutky Krizového centra Ostrava o duševním stavu stěžovatele a její výpovědi u hlavního líčení.

43. Závěr, že k újmě na přirozených právech stěžovatele došlo, je však zřejmý již z povahy (podstaty) spáchané trestné činnosti (srov. závěry nálezu sp. zn. IV. ÚS 855/24, bod 21.). Skutkový stav k nárokům stěžovatele na náhradu nemajetkové újmy tak byl zčásti zjištěn. O části nároku stěžovatele proto mohlo a mělo být rozhodnuto již v adhezním řízení, přičemž odkázání na řízení ve věcech občanskoprávních připadalo v úvahu až v části vyžadující znalecké dokazování, např. zjišťování dalšího vývoje stavu stěžovatele, zda se u něj např. objevila některá psychiatricky klasifikovatelná porucha, apod. (srov. náleze ze dne 8. 1. 2025 sp. zn. II. ÚS 3160/24).

44. Platí přitom, že postup obecného soudu, který svévolně (ani zčásti) nepřiznává uplatněný adhezní nárok, ač jsou pro to splněny zákonné podmínky, je porušením ústavně zaručeného práva oběti na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny (náleze ze dne 4. 6. 2024 sp. zn. IV. ÚS 405/24) a v souvislosti s tím i porušením ústavně zaručených práv na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí podle čl. 7 odst. 1 Listiny a ochranu lidské důstojnosti a cti podle čl. 10 odst. 1 Listiny (srov. náleze sp. zn. II. ÚS 297/22, bod 34., náleze ze dne 20. 3. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2637/23, bod 29.). Plyne-li závažný zásah do lidské důstojnosti nebo osobní integrity ze samotné podstaty trestného činu, za který byl obžalovaný odsouzen, trestní soud je povinen přiznat poškozenému náhradu újmy alespoň za tuto újmu na jeho základních - resp. v terminologii občanského zákoníku přirozených - právech, a to i bez dalšího dokazování; to platí zejména u zvláště zranitelných obětí (srov. náleze sp. zn. IV. ÚS 2118/24).

VI. Závěr

45. Ze shora popsaných důvodů Ústavní soud ústavní stížnosti stěžovatele podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl a vyslovil, že usnesením krajského soudu a výrokem rozsudku městského soudu, kterým byl stěžovatel odkázán s uplatněným nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních, bylo porušeno základní právo stěžovatele na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí podle čl. 7 odst. 1 Listiny a ochrany lidské důstojnosti a cti podle čl. 10 odst. 1 Listiny, ve spojení se základním právem na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a právem na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. V návaznosti na to Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona usnesení krajského soudu a napadený výrok rozsudku městského soudu zrušil.

46. Stěžovatel též navrhl, aby Ústavní soud zrušil všechna další rozhodnutí na adhezní výrok rozsudku městského soudu obsahově navazující, pozbyla-li vzhledem ke změně, k níž došlo jeho zrušením, podkladu. Ústavní soud do některých nálezů pojal obdobně formulovaný výrok [srov. kupř. nález ze dne 16. 7. 2019 sp. zn. I. ÚS 448/19 (N 133/95 SbNU 116) či nález ze dne 10. 7. 2018 sp. zn. IV. ÚS 1272/18 (N 123/90 SbNU 83)]. V nyní posuzované věci však stěžovatel předvídá, že jemu nepříznivé rozhodnutí soudu o odměně zmocněnce bude vydáno, tj. ani netvrdí, že takové rozhodnutí již vydáno bylo. S ohledem na výše uvedené závěry ve zbytku ústavní stížnost odmítl podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu jako návrh zjevně neopodstatněný. Stěžovateli přitom nic nebrání v tom, aby předjímané soudní rozhodnutí - bude-li vydáno - eventuálně napadl další ústavní stížností.

Další články:

- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vyhoštění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [„Tvrzení proti tvrzení“ \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochranné opatření](#)